

ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

«ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ»

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ		
ΤΜΗΜΑ/ΠΠΣ	ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ / ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ, ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΠΠΣ - ΕΠΙΠΕΔΟ 6		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	XXXXXXXXXX	ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	6ο
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΠΑΛΑΙΟΓΡΑΦΙΑ		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
	3	5	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:	ΟΧΙ		
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	ΕΛΛΗΝΙΚΗ		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	https://eclass.duth.gr/courses/XXXXXX/		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Μαθησιακά Αποτελέσματα

Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.

Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α

- Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης
- Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β
- Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές:

- θα αντιλαμβάνονται την εξέλιξη του βιβλίου ως αντικειμένου, των γραφών και των συμβάσεων γραφής της μεσαιωνικής περιόδου.
- θα είναι σε θέση να διαβάζουν βιβλιακές γραφές αυτής της περιόδου και θα μπορούν να αναγνωρίζουν και να χρονολογούν τις πιο σημαντικές από αυτές.
- θα γνωρίζουν βασικά στοιχειακωδικολογίας.
- θα έχουν αποκτήσει βασικές δεξιότητες προσέγγισης της ψηφιακής έρευνας σε χειρόγραφα, πέρα από την απλή επεξεργασία κειμένου και τη γενική πρόσβαση του διαδικτύου και χρήση εφαρμογών επικοινωνίας.
- θα γνωρίζουν τα βασικά εργαλεία/εφαρμογές/βάσεις δεδομένων/ιστοτόπους που συνδέονται με τη μελέτη χειρογράφων.
- θα έχουν αποκτήσει βασικές γνώσεις στην απεικόνιση ιστορικών κειμενικών πηγών και την βασική επεξεργασία των σχετικών εικόνων.
- θα αντιλαμβάνονται τη χρησιμότητα, την οργάνωση και την λειτουργία των μεταδεδομένων.
- θα γνωρίζουν τι είναι η μηχανική μάθηση και σχετικές εφαρμογές στην παλαιογραφική έρευνα και θα έχουν αντιληφθεί τον ρόλο των δεδομένων για την χρήση τέτοιων εφαρμογών.

- Θα έχουν εποπτεία των βασικών εργαλείων (ηλεκτρονικών και μη) που επιστρατεύονται στην παλαιογραφική έρευνα, καθώς και πιο εξειδικευμένων εφαρμογών (HTR–Handwritten Text Recognition).

Γενικές Ικανότητες	
<i>Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;</i>	
<i>Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών</i>	<i>Σχεδιασμός και διαχείριση έργων</i>
<i>Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις</i>	<i>Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα</i>
<i>Λήψη αποφάσεων</i>	<i>Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου</i>
<i>Αυτόνομη εργασία</i>	<i>Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής</i>
<i>Ομαδική εργασία</i>	<i>Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης</i>
<i>Εργασία σε διεθνές περιβάλλον</i>	
<i>Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον</i>	
<i>Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών</i>	

- Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών.
- Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον.
- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης.
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε θέματα φύλου.

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγή. Οι απαρχές του ελληνικού βιβλίου και ο γεωγραφικός του χώρος. Η παλαιογραφία, η κωδικολογία και το αντικείμενό τους.
2. Στουδιτική μικρογράμματα,Μαργαριτόπλεκτη, Αρχαΐζουσες γραφές I (ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
3. Στουδιτική μικρογράμματα, Μαργαριτόπλεκτη, Αρχαΐζουσες γραφές II(ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
4. Ανισοστρόγγυλη γραφή και Στυλ Βήτα-Γάμμα(ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
5. Χρηστικές γραφές, αυτόγραφα και συντομογραφίες I(ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
6. Χρηστικές γραφές, αυτόγραφα και συντομογραφίες II(ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
7. Μοναστηριακές γραφές (τύπου Οδηγών κ.ά.) και γραφείς στη Δύση (Ανδρέας Δαρμάριος κ.ά.)(ανάγνωση χειρογράφου και ανάλυση χαρακτηριστικών)
8. Πάπυρος/χειρόγραφο: αντικείμενο, κείμενο, ψηφιακή καταγραφή και διάχυση της πληροφορίας.–Ψηφιακές βιβλιοθήκες.
9. Οπτική ψηφιοποίηση. Μέθοδοι βελτιστοποίησης εικόνας και χρήσης της για ερευνητικούς σκοπούς.
10. Μεταδεδομένα: Χρήση μεταδεδομένων για την περιγραφή ψηφιακών τεκμηρίων.Βάσεις δεδομένων.
11. Ψηφιακή παλαιογραφία και μηχανική μάθηση -HTR και εργαλεία ανάλυσης γραφής. Η πλατφόρμα Transkribus.
12. Ψηφιακή παλαιογραφία και μηχανική μάθηση – εφαρμογές ανάλυσης (ανάλυση και χρονολόγηση γραφής, ταύτιση γραφών)
13. Σύνολα δεδομένων (datasets):διαθεσιμότητα, προδιαγραφές και δημιουργία και επιμέλεια.

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ <i>Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως εκπαίδευση κ.λπ.</i>	Τάξη, πρόσωπο με πρόσωπο.	
ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ <i>Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Χρήση ΤΠΕ στη διδασκαλία • Χρήση ατομικών υπολογιστών κατά την εργαστηριακή εκπαίδευση καθώς και περιφερειακού υλικού. • Χρήση διαδικτυακών εργαλείων και βάσεων δεδομένων καθώς και εξειδικευμένου λογισμικού. 	
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	Δραστηριότητα	ΦόρτοςΕργασίας Εξαμήνου

<p>Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας.</p> <p>Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ.</p> <p>Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS</p>	Διαλέξεις	30
	Διαδραστική διδασκαλία	9
	Προετοιμασία υλικού για το μάθημα	30
	Προσωπική μελέτη	40
	Εκπόνηση εργασιών	41
	Σύνολο	150

<p>ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ</p> <p>Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης</p> <p>Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμών, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες</p> <p>Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.</p>	<p>50% Αξιολόγησης προόδου των φοιτητών μέσα από τις εργασίες και τη συμμετοχή στις δραστηριότητες κατά το μάθημα.</p> <p>50% Εκπόνηση μικρών εργασιών/projects.</p> <p>Αξιολογείται η εξοικείωση των φοιτητών με τις μεθόδους που έχουν διδαχτεί στα μαθήματα και η ικανότητά τους να χειρίζονται υλισμικό και λογισμικό.</p> <p>Αξιολογείται, επίσης, η αντίληψη που έχουν αναπτύξει ως προς την χρήση των ψηφιακών τεχνολογιών στην μελέτη και έρευνα των χειρογράφων.</p>
--	---

5. ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- H. Hunger, *Schreiben und Lesen in Byzanz. Die byzantinische Buchkultur*, München 1989 (ελλ. μετ. Γ. Βασιλαρος, *Ο κόσμος του βυζαντινού βιβλίου. Γραφή και ανάγνωση στο Βυζάντιο*, Αθήνα 1995).
- E. Mioni, *Introduzione alla paleografia greca*, Padova 1973 (ελλ. μετάφρ. Ν. Μ. Παναγιωτάκης, *Είσαγωγή στην ελληνική παλαιογραφία*, Αθήνα 1977).
- L. Perria, *Οι γραφές των ελληνικών χειρογράφων*. Ελλ. Μετάφρ. Θεσσαλονίκη 2019.
- Δενδρινός, Μ., Κουής, Δ., 2016. *Βασικές Αρχές και Τεχνολογίες στην Επιστήμη της Πληροφόρησης*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, στο: <http://hdl.handle.net/11419/6447>
- Καπιδάκης, Σ., Λαζαρίνης, Φ., Τοράκη, Κ., 2015. *Θέματα βιβλιοθηκονομίας και επιστήμης των πληροφοριών*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, στο: <http://hdl.handle.net/11419/1674>
- Κυριάκη – Μάνεση, Δ., Κουλούρης, Α. 2015. Διαχείριση Ψηφιακού Περιεχομένου. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, στο: <http://hdl.handle.net/11419/2496>
- Κωνσταντινίδου, Μ. – Μπουσές, Σ., 2023, *Η φιλολογία και οι πρωτογενείς πηγές της: πάπυροι και χειρόγραφα. Ένα εγχειρίδιο στις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες*. [ηλεκτρ. βιβλ.] Αθήνα:
- Σταθοπούλου, Ι.-Ο., Πελεκάνου, Δ. 2016, *Προδιαγραφές Ψηφιοποίησης και Ψηφιακών Αρχείων*, Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΕΚΤ), στο <http://hdl.handle.net/10442/15313>
- Driscoll, M.J., Pierazzo E. 2016. *Digital Scholarly Editing: Theories and Practices*, Cambridge, UK: Open Book Publishers, 2016, <https://doi.org/10.11647/OBP.0095>
- Drucker, J., Kim, D., Salehian, I., Bushong, A. 2014. *Introduction to Digital Humanities: Concepts, Methods, and Tutorial for Students and Instructors*. UCLA, on http://dh101.humanities.ucla.edu/wp-content/uploads/2014/09/IntroductionToDigitalHumanities_Textbook.pdf
- Gardiner, R.G.M., Gardiner, E. 2015. *The Digital Humanities: A Primer for Students and Scholars*. Cambridge University Press.
- Vandendorpe, C. 2009. *From Papyrus to Hypertext: Toward the Universal Digital Library*. University of Illinois Press.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Εναλλακτικοί τρόποι εξέτασης μαθήματος σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Διδάσκων:	R. TOCCI
Τρόπος επικοινωνίας με διδάσκοντα	rtocci@helit.duth.gr
Επόπτες/Επιτηρητές:	ΝΑΙ
Τρόποι εξέτασης:	50% Αξιολόγησις προόδου των φοιτητών μέσα από τις εργασίες και τη συμμετοχή στις δραστηριότητες κατά το μάθημα. 50% Εκπόνηση μικρών εργασιών/projects.
Οδηγίες υλοποίησης εξέτασης: (3)	Η πρόοδος και οι εργασίες θα πραγματοποιούνται μέσω eClass σε καθορισμένη ημερομηνία και ώρα που θα ανακοινώνεται μαζί με τη χρονική διάρκεια και το περιεχόμενό τους σε εύλογο χρονικό διάστημα πριν από την πραγματοποίησή της..